

Απόφαση : 0006/2021

Περίληψη: Εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας – περιορισμός του καταλογισμού πέραν του 1/10 αυτού

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ
(πρώην VII ΤΜΗΜΑ)

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 12 Νοεμβρίου 2019 με την ακόλουθη σύνθεση: Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Δημήτριος Τσακανίκας (εισηγητής της υπόθεσης) και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Σύμβουλοι, Ιωάννα Ευθυμιάδου και Βασιλική Σαρηβαλάση, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ιωάννης Καραθανασόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτρόπου Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Ιωάννης Αθανασόπουλος, Γραμματέας του Τμήματος.

Για να δικάσει την από 11.11.2016 έφεση (Α.Β.Δ: 2369/14.11.2016) των: ..., απάντων κατοίκων ..., από τους οποίους ο πρώτος και ο δεύτερος παραστάθηκαν μετά και οι λοιποί δια της πληρεξουσίας δικηγόρου τους Μαρίας - Πηνελόπης Λιακόγκωνα (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 13727).

κατά α) του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού

Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου, **β)** του Δήμου ..., όπως εκπροσωπείται νόμιμα από τον Δήμαρχο ..., ο οποίος παρα-στάθηκε μετά της πληρεξουσίας δικηγόρου Αναστασίας Καλλιοντζή (Α.Μ. Δ.Σ.Α. 20030) και **γ)** της 28/30.6.2016 πράξης του Επιτρόπου στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στον Νομό Δωδεκανήσου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο των εκκαλούντων, η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης

Την πληρεξούσια δικηγόρο του Δήμου ..., η οποία ζήτησε την παραδοχή της έφεσης. Και

Τον Αντεπίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε φ

Σκέφτηκε σύμφωνα με τον νόμο και

Αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Με την υπό κρίση έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 18.11.2019 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς η ακύρωση άλλως η μεταρρύθμιση της 28/2016 πράξης του Επιτρόπου στην

Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στον Νομό Δωδεκανήσου. Με την πράξη αυτή οι εκκαλούντες, υπό την ιδιότητα του Δημάρχου ο πρώτος, του δημοτικού ταμιά ο δεύτερος και των δημοτικών συμβούλων οι λοιποί, αντίστοιχα, καταλογίστηκαν υπέρ του Δήμου ... με το έλλειμμα που φέρεται να προκλήθηκε στη διαχείριση του Δήμου αυτού, κατά το οικονομικό έτος 2006, από τη διενέργεια μη νόμιμων δαπανών. Ειδικότερα, με την ως άνω προσβαλλόμενη πράξη καταλογίστηκαν, κατά το μέρος της ευθύνης εκάστου αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, ο πρώτος και ο δεύτερος εκ των εκκαλούντων με το συνολικό ποσό των 225,314,75, η τρίτη εκκαλούσα με το συνολικό ποσό των 2.256 ευρώ, η τέταρτη εκκαλούσα με το συνολικό ποσό των 1.356 ευρώ και οι λοιποί εκκαλούντες με το συνολικό ποσό των 900 ευρώ.

2. Η κρινόμενη έφεση, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το 306447525950 0107 0080 ηλεκτρονικό παράβολο), έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα και κατά τα λοιπά νομότυπα. Επομένως είναι τυπικά δεκτή και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω κατ' ουσία

3. Από τον συνδυασμό των άρθρων 25 παρ. 2, 27 και 33 παρ. 1 του Οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου (π.δ. 774/1980, Α' 189), 54 παρ. 1 περ. ε' και 2 και 56 παρ. 1 του ν. 2362/1995 «Περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247) και 106 του π.δ/τος 410/1995 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο νόμου με τίτλο "Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας" των ισχυουσών διατάξεων του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν» (Α' 231), όπως ίσχυαν κατά το κρίσιμο εν προκειμένω οικονομικό έτος 2005, συνάγονται τα ακόλουθα: Υπόλογοι οργα-

νισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (εφεξής: Ο.Τ.Α.) είναι όσοι με οποιοδήποτε τρόπο διαχειρίζονται χρήματα, αξίες ή υλικά που ανήκουν σε Ο.Τ.Α. καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο, το οποίο θεωρείται υπόλογος με βάση ειδική διάταξη νόμου λόγω της φύσης των υπηρεσιακών καθηκόντων του. Ο υπόλογος ευθύνεται για κάθε πταίσμα για το έλλειμμα που διαπιστώνεται, η υπαιτιότητά του τεκμαίρεται και απαλλάσσεται μόνο αν επικαλεστεί και αποδείξει ότι δεν συντρέχει οποιασδήποτε μορφής υπαιτιότητά του. Έλλειμμα δε είναι η επί έλαττον αδικαιολόγητη διαφορά μεταξύ της ποσότητας των χρημάτων ή υλικών που έπρεπε να υπάρχει σύμφωνα με τα νόμιμα διαχειριστικά στοιχεία και αυτής που πράγματι υπάρχει. Ως έλλειμμα νοείται και κάθε ανοίκειος πληρωμή, δηλαδή κάθε πληρωμή που δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του υπολόγου ή δε στηρίζεται σε πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά ή για την πραγματοποίησή της δεν τηρήθηκαν οι νόμιμες διαδικασίες ή έγινε αχρεώστητα ή είναι άσχετη με τον σκοπό της διαχείρισης (βλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 1864/2019, 1093/2017, 2187, 870/2016).

4. Από τις διατάξεις των άρθρων 12, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 46, 48 και 60 του ως άνω β.δ/τος της 17.5/15.6.1959 (Α' 114) και 114 περ. 1ε' και 115 του ισχύοντος κατά την ελεγχόμενη διαχειριστική περίοδο, "Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα" (π.δ/μα 410/1995, Α' 231, στο εξής : Δ.Κ.Κ.) συνάγονται τα ακόλουθα: Ο Δήμαρχος εντέλλεται, επιμελεία της αρμοδίας δημοτικής υπηρεσίας την εκτέλεση των δαπανών του Δήμου, στη συνέχεια, προβαίνει στην εκκαθάριση αυτών και, αφού ελέγξει τη νομιμότητά τους, εκδίδει το σχετικό χρηματικό ένταλμα, επισυνάπτοντας απαραίτητως τα νόμιμα δικαιολογητικά, από τα οποία πρέπει σαφώς να προκύπτει το δικαίωμα του πιστωτή. Ακολούθως, τα εντάλματα

αποστέλλονται στην ταμειακή υπηρεσία του Δήμου, όπου ο δημοτικός ταμίας υποχρεούται, με τη σειρά του, σε έλεγχο του νομίμου και εγκύρου των εντελλόμενων με αυτά δαπανών, κατόπιν του οποίου και μόνον επιτρέπεται η πληρωμή τους, ενώ του παρέχεται και η δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα του χρηματικού εντάλματος εκθέτοντας στον δήμαρχο τους λόγους της αμφισβήτησής του, επί απορρίψεως των οποίων από τον τελευταίο και, συνακόλουθα, πληρωμής του εντελλόμενου ποσού, το χρηματικό ένταλμα θα αποσταλεί εν συνεχεία για κατά προτεραιότητα κατασταλτικό έλεγχο. Κατά συνέπεια, τόσο ο Δήμαρχος για τα χρηματικά εντάλματα που εξέδωσε, όσο και ο ταμίας, για εκείνα τα οποία εξόφλησε, ενεργούν πράξεις διαχείρισης των χρηματικών διαθεσίμων του δήμου και, συνεπώς, ευθύνονται ως υπόλογοι για τις μη νόμιμες πληρωμές προς τρίτους, οι οποίες, λογιζόμενες ως ελλείμματα, και καταλογίζονται σε βάρος τους από τα αρμόδια όργανα. (βλ. Ελ.Συν. απόφ. Ολομ. 1340/2010 και VII Τμ. 24/2018 όπου και μειοψηφία). Συναφώς, σύμφωνα με τα παγίως κριθέντα στο Δικαστήριο τούτο, από το άρθρο 106 του Δ.Κ.Κ. συνάγεται ότι τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου και της δημορχιακής επιτροπής, όταν με απόφασή τους εγκρίνουν τη διενέργεια δαπανών της αρμοδιότητάς τους και τη διάθεση των αναγκαίων πιστώσεων για την πληρωμή τους σε βάρος του δημοτικού προϋπολογισμού, ενεργούν πράξεις διαχείρισης των λογαριασμών του δήμου. Η απόδειξη δε της διενέργειας των διαχειριστικών αυτών πράξεων από τα ανωτέρω αιρετά μέλη προσδίδει σε αυτούς την ιδιότητα του υπολόγου και θεμελιώνει τη δημοσιολογιστική ευθύνη τους για αποκατάσταση του ελλείμματος που προκλήθηκε στο πλαίσιο της εν λόγω

διαχειριστικής δράσης τους από την πληρωμή μη νόμιμων δαπανών (βλ. Ελ. Συν. αποφ. Ολομ. 4328/2014, 1161/2015, VII Τμ. 580/2014, 2019/2017, 308/2018)

5. Με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009 «Ρυθμίσεις θεμάτων προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου και άλλες διατάξεις οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης» (Α' 163), προβλέπεται η, κατά πλάσμα δικαίου, αναδρομική νομιμοποίηση δαπανών, που διενεργήθηκαν, το μεν μετά την 1.7.2005, το δε μετά την επελθούσα επεκτατική εφαρμογή του ρυθμιστικού τους πεδίου και μέχρι 30.6.2005, αποκλειστικά από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τους Δήμους, τις Κοινότητες και τους Συνδέσμους Δήμων και Κοινοτήτων, είτε οι δαπάνες αυτές απορρέουν από την άσκηση αρμοδιοτήτων που δεν προβλέπονται ρητώς στην κείμενη νομοθεσία, είτε απορρέουν από την άσκηση ρητώς προβλεπομένων από τη σχετική νομοθεσία αρμοδιοτήτων τους, για τις οποίες (δαπάνες) συνέτρεξαν πλημμέλειες κατά τη διαδικασία ανάληψής τους, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω δαπάνες **α)** αφορούν σε έργα, εργασίες, προμήθειες, παροχή υπηρεσιών, μισθώματα ή χρηματοδοτήσεις, **β)** έχουν εξοφληθεί μέχρι την κατάθεση του νόμου, **γ)** βεβαιώνεται αρμοδίως η εκτέλεση του αντικειμένου για το οποίο έλαβε χώρα η καταβολή τους και **δ)** δεν έχουν ακυρωθεί οι σχετικές γενεσιουργές των δαπανών αυτών πράξεις από τον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή από άλλο διοικητικό όργανο, στο πλαίσιο της διοικητικής εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου (βλ. Ελ. Συν. αποφ. VII Τμ. 259/2012, 873/2016, 480/2018, 1629/2019).

6. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1 του ανωτέρω ν. 3801/2009, στο Ελεγκτικό Συνέδριο παρέχεται η ευχέρεια κατά την εκδίκαση διαφορών από καταλογιστικές πράξεις, που αναφέρονται στο χρονικό διάστημα μέχρι την 1.7.2005 και έχουν εκδοθεί σε βάρος των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. ή σε βάρος υπαλλήλων της οικονομικής διαχείρισης αυτών, να μειώσει το ποσό του καταλογισμού μέχρι το 1/10, κατόπιν συνεκτίμησης του βαθμού υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, της προσωπικής και οικογενειακής οικονομικής κατάστασής του και της βαρύτητας των συνθηκών τέλεσης και του αποτελέσματος της δημοσιονομικής παράβασης ή ακόμα και να απαλλάξει τον καταλογισθέντα από το συνολικό ποσό του καταλογισμού, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπό του συγγνωστή πλάνη για τη δημιουργία του ελλείμματος (βλ. Ελ.Συν. αποφ. Ολομ. 1756/2015, 2236, 2218, 1808/2014, VII Τμ. 1467, 1399/2017), ενώ δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω διάταξης καταλογιστικές πράξεις που αφορούν σε δαπάνες που πληρώθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή (VII Τμ. 873/2016).

Β. Εξάλλου, ενόψει της απορρέουσας από την αρχή του κράτους δικαίου, προβλεπομένης πλέον και ρητώς στο άρθρο 25 παρ. 1 εδάφιο τέταρτο του Συντάγματος, αρχής της αναλογικότητας, η οποία διατρέχει το σύνολο της έννομης τάξης και λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία και εφαρμογή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου, ο καταλογισμός δεν συνδέεται αναγκαίως με το ύψος του διαπιστωθέντος ελλείμματος, υπό την έννοια ότι, στο μέτρο που αφεύκτως πλήττει το δικαίωμα στην περιουσία του καταλογιζομένου, το ύψος του καταλογισμού πρέπει να τελεί σε σχέση εύλογης αναλογίας αφενός με το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα, αφετέρου με τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, δηλαδή

πρέπει να είναι πρόσφορος, απολύτως αναγκαίος μεταξύ περισσότερων πρόσφορων μέσων και ανάλογος (ήτοι τα οφέλη του πρέπει να υπερέχουν της βλάβης που προκαλούν) προς επίτευξη του σκοπού, ο οποίος αφορά στην αποκατάσταση του ελλείμματος τόσο υπό την έννοια της αναπλήρωσης των χρημάτων που λείπουν από τη χρηματική διαχείριση όσο και της εμπέδωσης της δημοσιονομικής νομιμότητας για την εξασφάλιση της διαφάνειας στη διαχείριση του δημοτικού χρήματος και την αποτροπή διακινδύνευσής του. Επομένως, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, δεν αποκλείεται η μείωση του καταλογισθέντος ποσού και για δαπάνες που πληρώθηκαν μετά την 1.7.2005 και σε ποσοστό μεγαλύτερο του 1/10 αυτού, εφόσον το ύψος του καταλογισμού, ακόμη και μετά την ως άνω προβλεπόμενη από το νόμο μείωση, εξακολουθεί να τελεί σε προφανή δυσαναλογία με το σκοπό επιβολής του, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη ότι με τις ως άνω διατάξεις προβλέπεται ακόμη και η πλήρης απαλλαγή από τον καταλογισμό (πρβλ. Ελ. Συν. αποφ. VII Τμ. 1456/2019, IV Τμ. 231/2020).

7. Α. Από τη διάταξη του άρθρου 218 παρ. 4 του Δ.Κ.Κ., σε συνδυασμό και με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37 παρ. 2α του ως άνω ν. 3801/2009, συνάγεται ότι οι Δήμοι, στο πλαίσιο της μέριμνάς τους για την ανάπτυξη και βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής των δημοτών τους, δύνανται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου να διαθέτουν πιστώσεις, μεταξύ άλλων, για τη διενέργεια δαπανών σχετικών με τη διοργάνωση εκδηλώσεων, συνεδρίων και συναντήσεων, εφόσον αυτές σχετίζονται με την εδαφική τους περιφέρεια και συμβάλλουν ως εκ του περιεχομένου τους προεχόντως στην προβολή και ανάδειξη του τοπικού στοιχείου, ιδιαίτερα μέσω της αναφοράς στην ιστορία, στις τέχνες

και τα γράμματα, καθώς και στην πολιτιστική γενικότερα κληρονομιά και ανάπτυξη της περιοχής. Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται και έχουν προδήλως λειτουργικό χαρακτήρα, εκείνες που αφορούν στη φιλοξενία προσωπικοτήτων και άλλων φυσικών προσώπων, τα οποία έχουν συμβάλει με οποιοδήποτε τρόπο στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη ή προβολή του δήμου, εφόσον, όμως, το ύψος τους ανταποκρίνεται στο ανάλογο ή προσήκον μέτρο, χωρίς να υπερβαίνει τα εύλογα όρια που διαγράφονται με την τήρηση της αρχής της οικονομικότητας, εν όψει των συνθηκών πραγματοποίησής τους (βλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 1846, 1319 και 292/2019 και την σε αυτές παρατεθείσα νομολογία).

B. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21, 25 και 26 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959, 13 παρ. 2 του ν. 2503/1997, 67 και 70 του π.δ/τος 28/1980 και 12 παρ. 9 και 11 του π.δ/τος 186/1992 «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων» (Α' 84), τα έξοδα των Ο.Τ.Α. αναγνωρίζονται και εκκαθαρίζονται από τα αρμόδια όργανα βάσει των προβλεπομένων από τις κείμενες διατάξεις για κάθε είδος δαπάνης δικαιολογητικών, που αποδεικνύουν την κατ' αυτών απαίτηση, και πληρώνονται με χρηματικά εντάλματα που εκδίδονται στο όνομα των αναγνωριζομένων ως πιστωτών τους. Σε περίπτωση δε καταβολής αμοιβής για την προμήθεια τροφίμων και λοιπών αναλώσιμων ειδών παντοπωλείου από τους Ο.Τ.Α., απαραίτητα κατά νόμο δικαιολογητικά εκκαθάρισης και εξόφλησης της σχετικής δαπάνης αποτελούν, μεταξύ άλλων, το πρωτόκολλο παραλαβής της κατά το άρθρο 67 του π.δ/τος 28/1980 αρμόδιας τριμελούς επιτροπής, καθώς και το τιμολόγιο του φερόμενου ως δικαιούχου του χρηματικού εντάλματος προμηθευτή, στο οποίο πρέπει να αναγράφονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12

παρ. 11 του π.δ/τος 186/1992 στοιχεία της συναλλαγής (είδος αγαθών, ποσότητα, μονάδα μέτρησης, τιμή μονάδας, αξία). Συνεπώς, η μη έκδοση ή η μη νόμιμη έκδοση των ως άνω δικαιολογητικών καθιστά την εντελλόμενη δαπάνη μη κανονική (πρβλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 1848/2019, 2012/2018 κ.α.).

Γ. Στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλόμενη πράξη του Επιτρόπου καταλογίστηκαν ο πρώτος και ο δεύτερος εκκαλών με το συνολικό ποσό των 56.126,10 ευρώ, διότι υπέγραψαν, ως Δήμαρχος και ως Ταμίας, αντίστοιχα, του Δήμου ..., τα Χ.Ε. 32/2006, 33/2006, 52/2006, 56/2006, 62/2006, 70/2006, 72/2006, 73/2006, 75/2006, 120/2006, 151/2006, 161/2006, 194/2006, 284/2006, 311/2006, 370/2006, 371/2006, 423/2006, 424/2006, 426/2006, 428/2006, 455/2006, 458/2006, 466/2006, 469/2006, 471/2006, 475/2006, 495/2006, 498/2006, 586/2006, 621/2006, 642/2006, 647/2006, 648/2006, 650/2006, 651/2006, 659/2006, 669/2006, 671/2006, 672/2006, 673/2006, 692/2006, 697/2006, 704/2006, 706/2006, 707/2006, 722/2006, 741/2006, 754/2006, 762/2006, 791/2006, 792/2006, 796/2006, 799/2006, 805/2006, 833/2006, 842/2006, 843/2006, 844/2006, 846/2006, 850/2006, 854/2006, 858/2006, 859/2006, 878/2006, 914/2006, 915/2006, 949/2006, 950/2006, 981/2006, 982/2006, 983/2006, 984/2006 και 986/2006, με τα οποία πληρώθηκαν δαπάνες για προμήθειες εδεσμάτων, παράθεση γεύματος σε επισήμους, δαπάνες φιλοξενίας επισήμων, δαπάνες φιλοξενίας υπηρεσιακών παραγόντων, καθώς και δαπάνες προμήθειας μεταλλίων και λοιπών αναμνηστικών δώρων. Συγκεκριμένα όλες οι ανωτέρω δαπάνες κρίθηκαν μη νόμιμες, διότι: **α)** Δεν υπάρχουν σχετικές αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και ως εκ τούτου δεν προκύπτουν ο σκοπός της

φιλοξενίας, της παράθεσης γευμάτων και της χορήγησης αναμνηστικών δώρων και η ταυτότητα - ιδιότητα των προσώπων προς τα οποία αυτά παρασχέθηκαν, ούτε αν πρόκειται για πρόσωπα τα οποία συνέβαλαν με οποιονδήποτε τρόπο στην πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του Δήμου ή της ευρύτερης περιφέρειας αυτού και **β)** δεν επισυνάπτονται τα απαιτούμενα από τις διατάξεις του άρθρου 67 του π.δ/τος 28/1980 πρωτόκολλα παραλαβής εργασιών - προμηθειών από την αρμόδια τριμελή επιτροπή. Περαιτέρω και ειδικά: **i)** για τα Χ.Ε. 62/2006, 70/2006, 120/2006, 194/2006, 284/2006, 370/2006, 371/2006, 642/2006, 647/2006, 648/2006, 650/2006, 651/2006, 706/2006, 707/2006, 791/2006, 796/2006, 844/2006, 850/2006, 859/2006, 914/2006, 950/2006, 983/2006 και 984/2006, στα συνημμένα τιμολόγια δεν αναγράφονται η τιμή μονάδας και η ποσότητα των προμηθευθέντων ειδών ή της παρασχεθείσας υπηρεσίας με συνέπεια η δαπάνη, ερειδόμενη σε μη νόμιμο δικαιολογητικό (δικαιολογητικό εκδοθέν κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 12 παρ. 9 και 11 του π.δ/τος 186/1992), να ελέγχεται και ως μη κανονική, **ii)** για τις περιληφθείσες στα Χ.Ε 70/2006, 428/2006, 648/2006, 650/2006, 651/2006, 842/2006, 844/2006, 846/2006, 849/2006 και 981/2006 δαπάνες, που αφορούν φιλοξενία υπηρεσιακών παραγόντων, αυτές δεν είναι νόμιμες και διότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των περ. γ' και δ' της παρ. 4 του άρθρου 218 του π.δ/τος 410/1995, διότι δεν συμβάλλουν στην εκπλήρωση των σκοπών και την άσκηση των αρμοδιοτήτων του Δήμου ούτε καλύπτουν λειτουργικές του ανάγκες και **iii)** ειδικώς, στα 311/2006, 621/2006, 671/2006, 672/2006, 673/2006, 704/2006, 722/2006 και 833/2006 Χ.Ε., δεν επισυνάπτονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 12 παρ. 11 του π.δ. 186/

1992 παραστατικά στοιχεία (τιμολόγιο του φερόμενου ως δικαιούχου του χρηματικού εντάλματος παρόχου υπηρεσίας ή προμηθευτή). Τέλος με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι όλες οι δαπάνες αυτές δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν κατά τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, καθόσον έρχονται σε ευθεία αντίθεση με διάταξη νόμου και δεν μπορεί να θεωρηθούν νόμιμες ή λειτουργικές, δεν έχουν εγκριθεί από το αρμόδιο όργανο (εν προκειμένω το Δημοτικό Συμβούλιο) και τέλος στα κρίσιμα Χ.Ε. δεν επισυνάπτονται τα απαιτούμενα πρωτόκολλα παραλαβής από την αρμόδια τριμελή επιτροπή, ούτως ώστε να θεωρούνται ότι πληρωθείσες με αυτά εργασίες και προμήθειες έχουν εκτελεστεί.

Δ. Με δεδομένα τα ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι ανωτέρω δαπάνες είναι μη νόμιμες, διότι κατά παράβαση του άρθρου 218 παρ. 4 του Δ.Κ.Κ. διενεργήθηκαν χωρίς προηγούμενη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ... ενώ δεν αποδεικνύεται ότι αυτές είχαν έκτακτο και επείγοντα χαρακτήρα, ο οποίος δεν επέτρεπε την τήρηση της τυπικής διαδικασίας της σύγκλησης και απόφασης του δημοτικού συμβουλίου, όπως αναπόδεικτα επικαλούνται οι εκκαλούντες και, σε κάθε περίπτωση, ως εκ του συνολικού ύψους τους, αυτές υπερέβαιναν το όριο απευθείας σύναψης σύμβασης με διαπραγμάτευση με μόνη την απόφαση του Δημάρχου. Περαιτέρω, στα οικεία χρηματικά εντάλματα δεν επισυνάπτονται τα σχετικά πρωτόκολλα παραλαβής, έλλειψη που δεν δύναται να αναπληρωθεί από τις προσκομιζόμενες ένορκες βεβαιώσεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση είναι αόριστες και άσχετες με τις εν λόγω δαπάνες. Εξάλλου, οι σχετικές δαπάνες δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε λειτουργικές, αφού από τα δικαιολογητικά που τις

συνοδεύουν δεν προκύπτει ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκαν και, ειδικότερα ότι εμπίπτουν στη λειτουργική δραστηριότητα του Δήμου ή ότι συντελούν άμεσα ή έμμεσα στην καλύτερη εκπλήρωση των σκοπών του ή, τέλος, ότι συνδέονται με την προαγωγή των κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων ή των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των δημοτών του (βλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 288/2019). Ελλείπει δε πρωτοκόλλων παραλαβής και απόφασης Δημοτικού Συμβουλίου, ορθώς κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ότι οι ως άνω δαπάνες δεν νομιμοποιούνται με τη διάταξη του άρθρου 34 παρ. 1 του ν. 3801/2009, καθώς δεν πληρούνται οι υπό γ' και δ' προϋποθέσεις της διάταξης αυτής. Τέλος, η ύπαρξη των σχετικών πιστώσεων στον προϋπολογισμό του Δήμου δεν στοιχειοθετεί πλάνη στο πρόσωπο του πρώτου και δεύτερου εκκαλούντος, καθόσον αυτοί θα έπρεπε, λόγω της ιδιότητάς τους ως Δημάρχου και Ταμία του Δήμου, αντίστοιχα, να γνωρίζουν ότι για την πληρωμή τους απαιτείται προηγουμένως απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, όπως τούτο προβλέπεται ευθέως από την σχετική διάταξη του άρθρου 218 του Δ.Κ.Κ.

8. Α. Από τις ισχύουσες κατά τον κρίσιμο χρόνο (2006) διατάξεις **α)** των άρθρων 1 (παρ. 3, εδ. β') και 4 του ν. 1418/1984 “Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων” (Α' 23), που εφαρμόζεται και στα έργα που εκτελούνται από του Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (βλ. άρθρο 2 και 28 παρ. 1 περ. θ' αυτού), **β)** της κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού ΕΔ2α/04/40/Φ.Ν. 294/1986 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Β' 137), όπως τροποποιήθηκε με την Δ17α/7/96/Φ.Ν.294/1992 (Β' 547), και **γ)** του άρθρου 9 παρ. 1 και 2 του π.δ. 171/1987 “Όργανα που αποφασίζουν ή γνωμο-

δοτούν και ειδικές ρυθμίσεις σε θέματα έργων που εκτελούνται από του Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες σχετικές διατάξεις” συνάγεται, μεταξύ άλλων, ότι απαγορεύεται ο επιμερισμός της κατασκευής ενός “ενιαίου” έργου ή εργασιών συντήρησης έργου σε μικρότερα μη αυτοτελή έργα, τα οποία από τεχνική και ουσιαστική άποψη επιβάλλεται για το οικονομοτεχνικά άρτιο και το συμφέρον του ευρύτερου έργου να αποτελέσουν αντικείμενο ενιαίας δημοπρασίας, και στη συνέχεια η απευθείας ανάθεση αυτών χωριστά, με βάση το ύψος της δαπάνης που προκύπτει από την κατάτμηση της συνολικής δαπάνης που απαιτείται για την κατασκευή του “ενιαίου” έργου, καθόσον με τον τρόπο αυτό επιχειρείται, κατά περιγραφή των οικείων διατάξεων, να μην τηρηθεί η οριζόμενη από τις διατάξεις αυτές διαδικασία διενέργειας τακτικού διαγωνισμού (Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 168, 171/2013).

Β. Στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλόμενη πράξη του ως άνω Επιτρόπου καταλογίστηκε ο πρώτος και ο δεύτερος εκκαλών με το συνολικό ποσό των 18.871 ευρώ, διότι υπέγραψαν, ως Δήμαρχος και ως Ταμίας, αντίστοιχα, του Δήμου ..., τα Χ.Ε. 875/2006 και 876/2006, συνολικού ποσού 9.435,50 το καθένα, με τα οποία πληρώθηκαν οι λογαριασμοί των έργων “Ηλεκτροφωτισμός οδού κατά μήκος του ποταμού” και “Ηλεκτροφωτισμός παραλιακής οδού ...”, η εκτέλεση των οποίων ανατέθηκε απευθείας στον ίδιο εργολήπτη ανάδοχο με τις 6/2006 και 7/2006 αποφάσεις της Δημοκρατικής Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 1418/1984. Συγκεκριμένα, οι ανωτέρω δαπάνες κρίθηκαν μη νόμιμες, διότι τα έργα, στα οποία αφορούν, συνολικής προϋπολογισθείσας δαπάνης άνω των 10.271,46 ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., το οποίο θεσπίζεται από την

κείμενη νομοθεσία ως όριο απευθείας ανάθεσης, μη νομίμως ανατέθηκαν κατόπιν κατάτμησης της συνολικής δαπάνης που απαιτούνταν κατά το έτος 2006 για την εκτέλεσή τους, μολονότι από τις τεχνικές περιγραφές και πιστοποιήσεις των εργασιών που επισυνάπτονται στα ανωτέρω Χ.Ε. προκύπτει ότι τα εν λόγω έργα **α)** επιτελούν την ίδια οικονομική και τεχνική λειτουργία, δηλαδή τον ηλεκτροφωτισμό διαφόρων περιοχών του οικισμού των ... και **β)** αφορούν στην εκτέλεση ομοειδών εργασιών (καθαίρεση πλακών - δαπέδων, καθαίρεση άοπλου σκυροδέματος, εσκαφή τάφρων, κατασκευή ξυλότυπων χυτών μικροκατασκευών, επίστρωση με πλάκες Μάλτας και ηλεκτρολογικές εργασίες διαφόρων τύπων). Εξάλλου, με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι οι δαπάνες αυτές δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν κατά τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, δοθέντος ότι **i)** για κανένα από τα προαναφερόμενα έργα δεν προσκομίζονται τα προβλεπόμενα από το άρθρο 56 του τότε ισχύοντος π.δ. 609/1985 πρωτόκολλα παραλαβής των έργων, βάσει των οποίων θα αποδεικνυόταν η εκπλήρωση του σκοπού για τον οποίο διενεργήθηκαν οι εν λόγω δαπάνες και **ii)** οι δαπάνες αυτές δεν έχουν εγκριθεί από το αρμόδιο όργανο (Δημαρχιακή Επιτροπή), κατά τις διατάξεις των άρθρων 9 παρ.2 και 15 παρ.1 του π.δ. 171/1987, ούτε βεβαιωθεί από τα αρμόδια κατά τις διατάξεις των άρθρων 15 παρ. 2 και 16 του π.δ. 171/1987 πρόσωπα.

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω, ορθώς κρίθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη ότι τα ως άνω απευθείας ανατιθέμενα έργα ηλεκτροφωτισμού του Δήμου αποτελούν τμήμα ενός ενιαίου έργου, καθόσον φέρουν ταυτόσημη τεχνική περιγραφή, ανατέθηκαν ταυτόχρονα στον ίδιο ανάδοχο, ο προϋπολογισμός τους έχει

επιμερισθεί ισομερώς και αφορούν σε περιοχές εντός της τοπικά περιορισμένης Χώρας των Η πράξη δε αυτή του Επιτρόπου, παρά τα όσα αντιθέτως υποστηρίζονται με την κρινόμενη έφεση, είναι επαρκώς αιτιολογημένη, καθότι από τα σώμα της προκύπτει η ιστορική και νομική αιτία του συγκεκριμένου καταλογισμού, το ακριβές ποσό του ελλείμματος και η υπαιτιότητα των ανωτέρω δύο εκκαλούντων ως προς τη δημιουργία του. Εξάλλου, οι επικαλούμενες με την κρινόμενη έφεση έκτακτες ανάγκες, οι οποίες κατά τους ισχυρισμούς τους δικαιολογούσαν την επιλογή της κατάτμησης των εργασιών αυτών και την απευθείας ανάθεσή τους κατά παρέκκλιση των περί δημοσίων έργων διατάξεων, πέραν του ότι δεν αποδεικνύονται, δεν συνάδουν με τη φύση του έργου, που αφορά στον ηλεκτροφωτισμό τμημάτων του οικισμού. Ελλείπει δε πρωτοκόλλων παραλαβής των εν λόγω έργων, που δεν δύναται να αναπληρωθούν από τους οικείους λογαριασμούς εξόφλησης αυτών ούτε από τις προσκομιζόμενες ένορκες βεβαιώσεις, οι οποίες σε κάθε περίπτωση είναι αόριστες και άσχετες με τις εν λόγω δαπάνες, ορθώς κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ότι οι δαπάνες αυτές δεν νομιμοποιούνται με τη διάταξη του άρθρου 34 παρ. 1 του ν. 3801/2009, καθώς δεν πληρούται η υπό γ' προϋπόθεση της διάταξης αυτής. Τέλος, δεν στοιχειοθετείται, όπως αβασίμως υποστηρίζεται με την κρινόμενη έφεση, συγγνωστή πλάνη στο πρόσωπο του πρώτου και δεύτερου εκκαλούντος, καθόσον αυτοί θα έπρεπε, λόγω της ιδιότητάς τους ως Δημάρχου και Ταμία του Δήμου, αντίστοιχα, να γνωρίζουν τις βασικές διατάξεις περί ανάθεσης των δημοσίων και δημοτικών έργων που παραβιάστηκαν και οι οποίες έχουν προ πολλών ετών ερμηνευθεί από Πράξεις και Αποφάσεις του Δικαστηρίου.

9. Α. Σύμφωνα με το ν. 2685/1999 «Κάλυψη δαπανών μετακινουμένων υπαλλήλων εντός και εκτός Επικράτειας και άλλες διατάξεις» (Α' 35), ο οποίος ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, μεταξύ των δαπανών μετακίνησης περιλαμβάνονται **α)** η ημερήσια εκτός έδρας αποζημίωση, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 10.000 δρχ. (ή 29,35 ευρώ) καταβάλλεται δε ολόκληρη όταν οι μετακινούμενοι διανυκτερεύουν εκτός έδρας, το ήμισυ αυτής σε περίπτωση που καλύπτονται από ημιδιατροφή και το 1/3 αυτής για την ημέρα της επιστροφής μετά από διανυκτέρευση καθώς και για την αυθημερόν μετακίνηση (βλ. άρθρο 9) και **β)** τα έξοδα διανυκτέρευσης και μετακίνησης, που πράγματι καταβλήθηκαν, βάσει των σχετικών δικαιολογητικών που επισυνάπτονται στα οικεία χρηματικά εντάλματα πληρωμής (άρθρα 5 ως 8).

Β. Στην προκειμένη περίπτωση, με την προσβαλλόμενη πράξη έγιναν δεκτά τα εξής: **1)** Με τα Χ.Ε. 367/2006, 376/2006, 377/2006, 726/2006, 727/2006, και 987/2006 μη νομίμως καταβλήθηκαν στον Δήμαρχο ..., ..., που μετακινήθηκε εκτός έδρας, αποζημίωση συνολικά 107 ημερών προς 65 ευρώ την ημέρα πλην του ποσού των 341,5 ευρώ που αφορούσε σε διανυκτέρευση, η οποία συνυπολογίστηκε στο ποσό της ημερήσιας αποζημίωσης και συνολικά το ποσό των 6.613,50 ευρώ ($107 \times 65 = 6.955 - 341,5$), αντί του ορθού των 3.140,45 ευρώ ($29,35 \text{ ευρώ} \times 107 \text{ ημέρες}$), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 του ν. 2685/1999, που προβλέπει ημερήσια αποζημίωση ποσού 29,35 ευρώ. **2)** Με το Χ.Ε. 825/2006 καταβλήθηκε ημερήσια αποζημίωση για μετακινήσεις εκτός έδρας της υπαλλήλου του Δήμου ... συνολικού ποσού 245 ευρώ, που αφορούσε σε ημερήσια αποζημίωση ποσού 35 ευρώ για 7 ημέρες ($35 \times 7 = 245$), ενώ θα

έπρεπε να καταβληθεί ολόκληρη η ημερήσια αποζημίωση των 29,35 ευρώ για 7 ημέρες, δηλαδή θα έπρεπε να καταβληθεί συνολική αποζημίωση ποσού 205,45 ευρώ ($7 \times 29,35 = 205,39$). **3)** Με το X.E. 826/2006 καταβλήθηκε ημερήσια αποζημίωση για μετακινήσεις εκτός έδρας του υπαλλήλου του Δήμου ..., συνολικού ποσού 350 ευρώ, που αφορούσε σε ημερήσια αποζημίωση ποσού 35 ευρώ για 10 ημέρες ($35 \times 10 = 350$), ενώ θα έπρεπε να καταβληθεί ολόκληρη η ημερήσια αποζημίωση των 29,35 ευρώ για 10 ημέρες, δηλαδή θα έπρεπε να καταβληθεί συνολική αποζημίωση ποσού 293,50 ευρώ ($10 \times 29,35 = 293,5$). **4)** Με το X.E. 828/2006 καταβλήθηκε ημερήσια αποζημίωση για μετακινήσεις εκτός έδρας του Προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου ..., συνολικού ποσού 480 ευρώ, που αφορούσε σε ημερήσια αποζημίωση ποσού 60 ευρώ για 8 ημέρες ($60 \times 8 = 480$), πλην του ποσού των 105,66 ευρώ που αφορούσε σε διανυκτέρευση, η οποία συνυπολογίστηκε στο ποσό της ημερήσιας αποζημίωσης, ενώ θα έπρεπε να καταβληθεί ολόκληρη η ημερήσια αποζημίωση των 29,35 ευρώ για 8 ημέρες, δηλαδή θα έπρεπε να καταβληθεί συνολική αποζημίωση ποσού 234,80 ευρώ ($29,35 \times 8 = 234,80$). **5)** Με το X.E. 988/2006 καταβλήθηκε ημερήσια αποζημίωση για μετακινήσεις εκτός έδρας του νομικού συμβούλου του Δήμου ..., συνολικού ποσού 180 ευρώ, που αφορούσε σε ημερήσια αποζημίωση ποσού 60 ευρώ για 3 ημέρες ($60 \times 3 = 180$), ενώ θα έπρεπε να καταβληθεί ολόκληρη η ημερήσια αποζημίωση των 29,35 ευρώ για 3 ημέρες, δηλαδή θα έπρεπε να καταβληθεί συνολική αποζημίωση ποσού 88,05 ευρώ ($29,35 \times 3 = 88,05$). Συνεπώς, μη νομίμως καταβλήθηκε στους ανωτέρω το συνολικό ποσό των 3.800,59 ευρώ, το οποίο, ενόψει ότι πληρώθηκε καθ' υπέρβαση της νόμιμης

ημερήσιας αποζημίωσης, συνιστά έλλειμμα της κρινόμενης διαχείρισης καταλογιστέο αλληλεγγύως και εις ολόκληρον στον πρώτο και τον δεύτερο εκκαλούντα, διότι υπέγραψαν, ως Δήμαρχος και ως Ταμίας, αντίστοιχα, του Δήμου ..., το σύνολο των ανωτέρω Χ.Ε. Περαιτέρω, με την ίδια πράξη κρίθηκε ότι οι εν λόγω μη νόμιμες δαπάνες δεν δύναται να νομιμοποιηθούν με τις διατάξεις του άρθρου 34 ν. 3801/2009, καθόσον αφορούν σε δαπάνες ημερήσιας αποζημίωσης που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτών, αφού δεν πρόκειται για δαπάνες εκτέλεσης συμβάσεων έργου, προμηθειών, υπηρεσιών, ούτε καταβολής μισθωμάτων ή χρηματοδοτήσεων.

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω ορθώς κρίθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη του Επιτρόπου ότι οι ως άνω δαπάνες δεν εκκαθαρίστηκαν νομίμως, δεδομένου ότι για τον υπολογισμό της ημερήσιας αποζημίωσης δεν ελήφθη υπόψη το οριζόμενο στο άρθρο 9 του ν. 2685/1999 ποσό των 29,35 ευρώ. Περαιτέρω, στην προσβαλλόμενη αναφέρονται ειδικώς και ορισμένως η ιστορική και νομική αιτία του καταλογισμού όσον αφορά το υπό εξέταση κονδύλιο, καθόσον αναλύονται σε αυτήν τόσο οι μέρες, για τις οποίες δόθηκε μεγαλύτερη αποζημίωση, όσο και το ποσό που εσφαλμένως λήφθηκε υπόψη για τον υπολογισμό της, καθώς και οι σχετικές εφαρμοστέες διατάξεις. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν όσα αντίθετα αναφέρονται στην έφεση περί αοριστίας και έλλειψης αιτιολογίας αυτής, πολλώ μάλλον που οι εκκαλούντες δεν προσκομίζουν συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία αμφισβήτησης των ως άνω διαπιστώσεων του Επιτρόπου. Περαιτέρω, ομοίως ορθά κρίθηκε με την προσβαλλομένη ότι οι ως άνω δαπάνες δεν εμπίπτουν στο ρυθμιστικό πεδίο των διατάξεων των άρθρων 34 ν. 3801/2009,

ενώ λόγω της σαφήνειας των σχετικών διατάξεων, που προβλέπουν την ημερήσια αποζημίωση και το ύψος αυτής δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί η συνδρομή συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο των δύο πρώτων εκκαλούντων της κρινόμενης έφεσης όσον αφορά τη διενέργεια των ως άνω δαπανών, απορριπτομένου του σχετικού λόγου έφεσης.

10. Α. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 11 του π.δ/τος 171/1987 (Α' 84), 58 του π.δ/τος 609/1985 (Α' 223), 13 παρ. 1 του ν. 2130/1993 (Α' 62), όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 παρ. 4 του ν. 3274/2004 (Α' 195), 6 παρ. 5 του ν. 3146/2003 (Α' 125), 20 παρ. 4 του ν. 2190/1994 (Α' 28) και 268 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο Δ.Κ.Κ. (π.δ. 410/1995) συνάγεται ότι για τους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α., η ανάθεση εκτέλεσης έργων με αυτεπιστασία γίνεται από το Δήμαρχο, μετά από σχετική αιτιολογημένη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, που λαμβάνεται ύστερα από σύμφωνη εισήγηση του Δημάρχου. Κατά την εκτέλεση των ως άνω έργων και εφόσον συντρέχουν έκτακτες ανάγκες, επιτρέπεται στους πρωτοβάθμιους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης να προσλαμβάνουν προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου και ανώτατο όριο απασχόλησης στο έτος τις 135 ημέρες εργασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 22 παραγρ. 4 του ν. 3274/2004, χωρίς την τήρηση της διαδικασίας έγκρισης της 55/1998 Π.Υ.Σ., η δε σχετική διαδικασία πρόσληψης υπόκειται στον έλεγχο του Α.Σ.Ε.Π. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται είτε σχετική μελέτη, είτε εισήγηση της τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου, με τις οποίες θα προσδιορίζονται με σαφήνεια ο χαρακτήρας των αναγκών του έργου, ως

εκτάκτων, καθώς και η εξυπηρέτηση αυτών από το προσλαμβανόμενο προσωπικό, λόγω μη επάρκειας του προσωπικού που διαθέτει ο φορέας.

Β. Στην προκειμένη περίπτωση με τα Χ.Ε. 122/2006, 123/2006, 125/2006, 126/2006, 127/2006, 128/2006, 129/2006, 130/2006, 167/2006, 168/2006, 169/2006, 170/2006, 171/2006, 245/2006, 246/2006, 247/2006, 248/2006, 249/2006, 250/2006, 251/2006, 324/2006, 325/2006, 326/2006, 327/2006, 328/2006, 358/2006, 439/2006, 440/2006, 441/2006, 442/2006, 443/2006, 444/2006, 445/2006, 446/2006, 447/2006, 448/2006, 449/2006, 450/2006, 451/2006, 452/2006, 453/2006, 454/2006, 614/2006, 615/2006, 616/2006, 618/2006, 619/2006, 620/2006, 768/2006, 769/2006, 770/2006, 771/2006, 772/2006, 773/2006, 774/2006, 775/2006, 776/2006, 777/2006, 905/2006, 906/2006, 907/2006, 908/2006, 909/2006, 910/2006, 918/2006, 919/2006, 920/2006, 921/2006, 922/2006, 925/2006, 926/2006, 927/2006, 928/2006, 929/2006 και 967/2006 του Δήμου ... συνολικού ποσού ευρώ 120.655,95 πληρώθηκαν ημερομίσθια εργατοτεχνιτών του Δήμου, οι οποίοι προσλήφθηκαν με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου για την εκτέλεση διαφόρων έργων με αυτεπιστασία. Σύμφωνα με την προσβαλλομένη δεν επισυνάπτονται στα ως άνω χρηματικά εντάλματα: **α)** απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής, στην οποία να λαμβάνεται υπόψη είτε σχετική μελέτη, είτε εισήγηση της τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου για τη φύση των εργασιών, τη διάρθρωση των υπηρεσιών, το τυχόν υπάρχον εργατοτεχνικό προσωπικό, ο διαθέσιμος μηχανικός εξοπλισμός και γενικά η οικονομία κατασκευής καθώς και να αιτιολογείται η ανεπάρκεια του υπηρετούντος προσωπικού, **β)** απόφαση του Δημοτικού

Συμβουλίου, που να αναφέρει και να αιτιολογεί την προσφυγή στη διαδικασία εκτέλεσης έργων με αυτεπιστασία, γ) απόφαση Δημάρχου για πρόσληψη του προσωπικού και κατάταξής του στα μισθολογικά κλιμάκια, δ) πίνακες αξιολόγησης του προσωπικού και αποστολή αυτών στο Α.Σ.Ε.Π., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του Ν. 2190/94 και ως εκ τούτου η πρόσληψη των ανωτέρω δεν βρίσκει νόμιμο έρεισμα ούτε στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 13 του ν. 2130/1993, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 22 παρ. 4 του ν. 3274/2004, αφού οι εργασίες που ανατέθηκαν σε αυτούς δεν προκύπτει εάν μπορούσαν να ενταχθούν σε κάποιο δημόσιο τεχνικό έργο που θα μπορούσε να εκτελεστεί ή εκτελείται ήδη με αυτεπιστασία από το δήμο, ούτε, περαιτέρω, αποδεικνύεται ο έκτακτος χαρακτήρας των εργασιών. Περαιτέρω κρίθηκε ότι ειδικά για τους εργατοτεχνίτες ... και ..., η καταβολή συνολικού ποσού 9.858,55 ευρώ, που αφορά στην πληρωμή ημερομισθίων δεν είναι νόμιμη και για τον πρόσθετο λόγο ότι αυτή έγινε καθ' υπέρβαση του ανωτέρω επιτρεπόμενου από τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 22 του ν. 3274/2004 αριθμού των 135 ημερομισθίων ανά έτος. Περαιτέρω κρίθηκε ότι οι ως άνω δαπάνες δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν με τις διατάξεις των άρθρων 34 του ν. 3801/2009, προεχόντως διότι, ως εκ της φύσης τους (ημερομίσθια προσληφθέντων με σύμβαση εργασίας ιδ.δ.ο.χ.), δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής αυτών. Συνακόλουθα το ποσό των 120.655,95 ευρώ κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ότι συνιστά έλλειμμα της ελεγχόμενης χρήσης καταλογιστέο αλληλεγγύως και εις ολόκληρο στον πρώτο και δεύτερο εκκαλούντα, οι οποίοι με την ιδιότητα του Δημάρχου και του Δημοτικού Ταμιά, αντίστοιχα, άσκησαν, δια της υπογραφής

των οικείων Χ.Ε., πράξεις διαχείρισης, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην παράνομη εκταμίευση ισόποσου δημοτικού χρήματος.

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη μείζονα σκέψη της παρούσας, νομίμως με την προσβαλλόμενη πράξη του Επιτρόπου κρίθηκε ότι η σχετική δαπάνη, συνολικού ποσού 120.655,95 ευρώ, είναι μη νόμιμη, διότι στα ελεγχόμενα χρηματικά εντάλματα δεν επισυνάπτονται τα ως άνω δικαιολογητικά, από τα οποία να αποδεικνύεται η συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων για την πρόσληψη προσωπικού που θα απασχοληθεί στην εκτέλεση δημοτικών έργων με αυτεπιστασία (μελέτη, απόφαση Προϊσταμένης Αρχής που να τεκμηριώνει την αναγκαιότητα πρόσληψης, απόφαση του Δημάρχου για την πρόσληψή τους, υποβολή των αποφάσεων πρόσληψης στον έλεγχο του Α.Σ.Ε.Π). Ο ισχυρισμός των εκκαλούντων ότι συνιστούν ένα μικρό ακριτικό Δήμο, που δεν διαθέτει δική του τεχνική υπηρεσία ούτε εργατοτεχνικό προσωπικό για να διεκπεραιώσει τις αναγκαίες εργασίες διαπλάτυνσης και διαμόρφωσης των οδών, λόγω και της μορφολογίας του εδάφους του και τις καιρικές συνθήκες (έντονο ανάγλυφο, συνεχής φθορά υποδομών από αλμύρα θάλασσας, ανέμους κλπ.) μπορεί να δικαιολογεί την πρόσληψη του προσωπικού, όχι όμως και την προσφυγή στη διαδικασία εκτέλεσης των απαιτούμενων έργων με αυτεπιστασία, η οποία, ελλείπει και της σχετικής απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, ουδόλως αιτιολογείται από τα επισυναπτόμενα στα οικεία Χ.Ε. δικαιολογητικά. Περαιτέρω, η προσβαλλόμενη φέρει νόμιμη αιτιολογία, καθόσον με αυτήν διατυπώνονται συγκεκριμένες πλημμέλειες, που αφορούν στο σύνολο των προσλήψεων που έγιναν και συνεπώς θα πρέπει ν' απορριφθούν τα όσα αντίθετα προβάλλονται με την έφεση περί του

αναιτιολόγητου αυτής. Τέλος, ορθά κρίθηκε με την προσβαλλόμενη ότι οι ως άνω δαπάνες δεν μπορούν να νομιμοποιηθούν με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, προεχόντως διότι, ως εκ της φύσης τους (ημερομίσθια προσληφθέντων με σύμβαση εργασίας ι.δ.ο.χ.), δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής αυτών (βλ. Ελ.Συν. αποφ VII Τμ. 1283/2020, 1284/2020, 1924/2020, Πραξ. Β' Κλιμ. 55/2014), ενώ ενόψει της ρητής διατύπωσης των σχετικών διατάξεων δεν δικαιολογείται η συνδρομή συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο των ανωτέρω δύο εκκαλούντων.

11. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 262 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο Δ.Κ.Κ. (π.δ. 410/1995), οι δήμοι, στο πλαίσιο της αποστολής τους να εξυπηρετούν άμεσα τους κατοίκους της περιοχής, και της μέριμνάς τους για την προαγωγή του πολιτιστικού και πνευματικού επιπέδου των δημοτών τους, δύνανται να παρέχουν χρηματικές επιχορηγήσεις σε ν.π.δ.δ. του Δήμου και σε συλλόγους, εφόσον

α) πρόκειται για ν.π.δ.δ., που αναπτύσσει δραστηριότητες για την εξυπηρέτηση των δημοτών ή για σύλλογο του οποίου ο σκοπός είναι αθλητικός ή πολιτιστικός,

β) τα επιχορηγούμενα ν.π.δ.δ. και οι σύλλογοι έχουν την έδρα τους στο δήμο που παρέχει την επιχορήγηση και **γ)** έχει εγκριθεί η εκάστοτε επιχορήγηση με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, από την οποία θα πρέπει να προκύπτουν οι συγκεκριμένες δραστηριότητες για την πραγματοποίηση των οποίων διατίθεται η επιχορήγηση, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η επιχορήγηση δε θα καλύψει λειτουργικές ανάγκες του επιχορηγούμενου νομικού προσώπου (βλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ.1284/2020, 1924/2020, 673/2017, 2187/2016 και την σε αυτές παρατιθέμενη νομολογία)

Β. Στην προκειμένη περίπτωση, με τα Χ.Ε. 323/2006, ποσού 900 ευρώ, 868/2006, ποσού 2.000 ευρώ και 975/2006, ποσού 3.000 ευρώ, του Δήμου ..., επιχορηγήθηκαν, αντίστοιχα, **α)** ο Ραδιοφωνικός Σταθμός της Ορθοδόξου Ιεραποστολής "...", **β)** ο αθλητικός σύλλογος Α.Ο. ..., και **γ)** το ν.π.ι.δ. «... (Β' 579). Με την προσβαλλομένη κρίθηκε ότι οι ως άνω επιχορηγήσεις δεν ήταν νόμιμες, διότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 262 του π.δ/τος 410/1995 και συγκεκριμένα: **α)** για την επιχορήγηση του αθλητικού συλλόγου Α.Ο. ...και της Δημοτικής Επιχείρησης ... δεν προηγήθηκε απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, αλλά ούτε και αίτηση των ως άνω νομικών προσώπων, στην οποία να προσδιορίζονται οι συγκεκριμένες εκδηλώσεις για τις οποίες δίδεται η επιχορήγηση, συνοδευόμενη από αναλυτικό προϋπολογισμό εξόδων των εκδηλώσεων αυτών, ενώ περαιτέρω δεν επισυνάπτονται στα χρηματικά εντάλματα το καταστατικό του Αθλητικού Συλλόγου και η Πράξη Σύστασης του ν.π.ι.δ. και **β)** ειδικά η Δημοτική Επιχείρηση ... και ο Ραδιοφωνικός Σταθμός της Ορθοδόξου Ιεραποστολής, δεν υπάγονται στους φορείς που δικαιούνται επιχορήγησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 του Δ.Κ.Κ., αφού δεν αναπτύσσουν αθλητικές ή πολιτιστικού περιεχομένου δραστηριότητες. Τέλος, κρίθηκε ότι για τις ανωτέρω δαπάνες δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι νομιμοποιητικές διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, αφού το μεν για την επιχορήγηση του αθλητικού συλλόγου και της Δημοτικής Επιχείρησης δεν λήφθηκαν σχετικές αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου για την έγκρισή της, ενώ ως προς την επιχορήγηση της Δημοτικής Επιχείρησης και του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Ορθοδόξου Ιεραποστολής αυτή δεν εμπίπτει στα

νομικά πρόσωπα του άρθρου 262 του Δ.Κ.Κ. που δικαιούνται επιχορήγησης, ούτε αυτή δύναται να χαρακτηριστεί ως λειτουργική. Συνακόλουθα κρίθηκε ότι οι ως άνω δαπάνες, συνολικού ποσού 5.900 ευρώ, συνιστούν έλλειμμα της ελεγχόμενης χρήσης, καταλογιστέο αλληλεγγύως α) εις ολόκληρο στον πρώτο και δεύτερο εκκαλούντα, οι οποίοι με την ιδιότητα του Δημάρχου και του Δημοτικού Ταμιά, αντίστοιχα, υπέγραψαν τα ως άνω χρηματικά εντάλματα πληρωμής και β) εις ολόκληρον και μέχρι του ποσού των 900 ευρώ στην τρίτη, έκτη και δέκατη εκκαλούσα, καθώς και στον πέμπτο, έβδομο, όγδοο, ένατο, ενδέκατο και δωδέκατο εκκαλούντα, επειδή συμμετείχαν στην λήψη της αρ. 39/2006 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία εγκρίθηκε ισόποση πίστωση για την πληρωμή επιχορήγησης στον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Ορθοδόξου Ιεραποστολής.

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω, ορθά με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκαν μη νόμιμες οι ως άνω επιχορηγήσεις, διότι ως προς μεν την επιχορήγηση του αθλητικού συλλόγου και της Δημοτικής Επιχείρησης αφενός δεν προηγήθηκε απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, που να αιτιολογεί την επιχορήγησή τους και αφετέρου διότι η εν λόγω Δημοτική Επιχείρηση είναι ν.π.ι.δ. που δεν αναπτύσσει αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Επιπλέον, ορθώς κρίθηκε μη νόμιμη η επιχορήγηση του Δήμου και προς τον Ραδιοφωνικό Σταθμό της Ορθοδόξου Ιεραποστολής, ενόψει του ότι οι σκοποί που επιτελεί το συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο, δεν σχετίζονται με την ανάπτυξη αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων και η έδρα του δεν βρίσκεται στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Όσα δε αντιθέτως υποστηρίζονται με την κρινόμενη έφεση είναι απορριπτέα ως αβάσιμα και σε κάθε περίπτωση αλυσιτελή. Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη

του ύψους των σχετικών επιχορηγήσεων, του άρθρου 262 του π.δ. 410/1995 που προβλέπει την επιχορήγηση των αθλητικών σωματείων, των σκοπών που επιτελούν το σωματείο αυτό και η Δημοτική Επιχείρηση ..., οι οποίοι σχετίζονται το μεν με την κάλυψη των αναγκών άθλησης των δημοτών, το δε με την τουριστική εξυπηρέτηση των κατοίκων και επισκεπτών ..., αλλά και του γεγονότος ότι η χρηματοδότηση της Δημοτικής Επιχείρησης έγινε ως έκτακτο μέτρο, προκειμένου να μη διακοπεί η λειτουργία του σχετικού Τουριστικού Πρακτορείου, που σύμφωνα με τα ανωτέρω είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση τόσο των κατοίκων, όσο και των επισκεπτών, ελλείψει ιδιωτικών τουριστικών πρακτορείων στο νησί, το Δικαστήριο κρίνει ότι η πραγματοποίηση των δαπανών που αφορά στην επιχορήγησή τους δεν οφείλεται σε πρόθεση καταστρατήγησης των σχετικών διατάξεων, αλλά στη συγγνωστής πεπλανημένη πεποίθηση των ανωτέρω εκκαλούντων ότι οι δαπάνες αυτές ήταν απαραίτητες για την εξυπηρέτηση των κατοίκων του Δήμου και πρέπει, συνακόλουθα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, να απαλλαγούν αυτοί από το ποσό των 5.000 ευρώ, που επιβλήθηκε σε βάρος τους με την προσβαλλόμενη πράξη για την ως άνω αιτία. Αντιθέτως, ενόψει του σκοπού που συντελεί ο επιχορηγηθείς Ραδιοφωνικός Σταθμός της Ορθοδόξου Ιεραποστολής, ο οποίος δεν σχετίζεται με την κάλυψη τοπικών αναγκών των κατοίκων των ... ούτε η έδρα του βρίσκεται εντός της περιφέρειας του Δήμου, δεν δικαιολογείται η συνδρομή συγγνωστής πλάνης στο πρόσωπο των ανωτέρω εκκαλούντων, που συμμετείχαν στην απόφαση έγκρισης της επιχορήγησης αυτής και υπέγραψαν το οικείο Χ.Ε. για την πληρωμή της.

12. Α. Με την παρ. 3.β. του άρθρου 35 του ν. 3274/2004 «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού» (Α΄ 195), ορίζεται ότι: «Οι δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων, αντιδήμαρχοι, πρόεδροι συμβουλίων δημοτικών διαμερισμάτων του άρθρου 120 του π.δ. 410/1995 και οι πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων δήμων άνω των ογδόντα χιλιάδων (80.000) κατοίκων, καθώς και δήμων πρωτεύουσών νομών, μπορούν να κάνουν χρήση των υπηρεσιών της κινητής τηλεφωνίας, μέσω μιας συσκευής έκαστος, για την κάλυψη των υπηρεσιακών τους αναγκών (...). Η σχετική δαπάνη καλύπτεται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του οικείου δήμου (...). γ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται, για τους παραπάνω χρήστες των υπηρεσιών της κινητής τηλεφωνίας, το ανώτατο επιτρεπτό όριο των κλήσεων αυτών». Βάσει δε της τελευταίας αυτής εξουσιοδοτικής διάταξης εκδόθηκε η 18391/22.9.2005 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοικήσεως και Αποκεντρώσεως και Οικονομίας και Οικονομικών «Καθορισμός ανώτατου επιτρεπτού ορίου κλήσεων από όργανα των Ο.Τ.Α., που κάνουν χρήση υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας» (Β΄ 1388), η οποία δημοσιεύτηκε στις 7.10.2005 και καθόρισε το ανώτατο επιτρεπτό όριο κλήσεων, για κάθε μήνα, των δικαιούχων κατά το άρθρο 35 παρ. 3.β. του ν. 3274/2004 προσώπων. Ειδικότερα, το ανώτατο επιτρεπτό μηνιαίο όριο που ορίστηκε προκειμένου για δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκους, ανέρχεται για το δήμαρχο στο ποσό των 100 ευρώ και για τους αντιδημάρχους στο 50% του ορίου κλήσεων του δημάρχου. Περαιτέρω, απαιτείται απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που θα καθορίζει

τους κατά περίπτωση δικαιούχους και το ανώτατο επιτρεπτό όριο, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων της Κ.Υ.Α. αυτής (βλ. Ελ.Συν. αποφ. 1284/2020, 1924/2020), ενώ μόνο τα πρόσωπα που προβλέπονται ρητώς στις ανωτέρω διατάξεις δικαιούνται να κάνουν χρήση των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας.

Β. Στην προκειμένη περίπτωση, με τα 4/2006, 23/2006, 91/2006, 155/2006, 242/2006, 313/2006, 393/2006, 523/2005, 509/2006, 637/2006, 711/2006, 813/2006 και 939/2006 Χ.Ε. πληρωμής του Δήμου ..., καταβλήθηκε συνολικό ποσό 1.654,81 ευρώ στη φερόμενη ως δικαιούχο εταιρεία, ως αμοιβή για την παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας κατά το έτος 2006. Με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι εκ του ως άνω ποσού το ποσό των 454,81 ευρώ αντιστοιχεί σε μη νόμιμη δαπάνη, διότι καταβλήθηκε καθ' υπέρβαση του ορίου χρήσης της υπηρεσίας κινητής τηλεφωνίας που με την 18391/22.9.2005 Κ.Υ.Α. (Β' 1388) είχε οριστεί για τον Δήμαρχο ... στο ποσό των 100 ευρώ μηνιαίως. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι το ποσό της θεωρηθείσας ως άνω μη νόμιμης δαπάνης δεν δύναται να νομιμοποιηθεί, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 34 παρ. 1 του ν.3801/2009, καθόσον δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό τους πεδίο, δηλαδή δεν πρόκειται για παροχή υπηρεσιών, αφού ως τέτοιες νοούνται οι συμβάσεις εκτέλεσης εργασιών είτε αυτές παρέχονται υπό τον νομικό τύπο της σύμβασης μίσθωσης εξαρτημένων ή ανεξάρτητων υπηρεσιών (361 και 648 Α.Κ.) είτε υπό τον νομικό τύπο της σύμβασης έργου (681 Α.Κ.) και, συνεπώς, το ως άνω ποσό των 454,81 ευρώ συνιστά έλλειμμα της ελεγχόμενης χρήσης, καταλογιστέο αλληλεγγύως και εις ολόκληρο στον πρώτο και δεύτερο εκκαλούντα, οι οποίοι με την ιδιότητα του Δημάρχου και του Δημοτικού Ταμία, αντίστοιχα, υπέγραψαν τα

ως άνω χρηματικά εντάλματα πληρωμής, με τα οποία πληρώθηκε μεταξύ άλλων το ανωτέρω ποσό.

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις νομικές σκέψεις, που προηγήθηκαν, ορθώς με την προσβαλλόμενη πράξη του Επιτρόπου ερμηνεύθηκαν και εφαρμόστηκαν οι σχετικές διατάξεις και πρέπει για το λόγο αυτό ν' απορριφθούν όσα αντίθετα προβάλλονται από τους ανωτέρω εκκαλούντες με την έφεσή τους. Ειδικότερα ως προς τη δαπάνη των 1.562,16 ευρώ, αυτή κρίθηκε μη νόμιμη με την αιτιολογία ότι δεν είχε ληφθεί, προηγουμένως, σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου που να καθορίζει τους δικαιούχους χρήσης και το ανώτατο επιτρεπτό όριο υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 35 παρ. 3.β. του ν. 3274/2004 και όχι με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχε γενική ή ειδική διάταξη νόμου που να επιτρέπει τη χρήση κινητών τηλεφώνων από τους Ο.Τ.Α., όπως εσφαλμένα προβάλλουν οι εκκαλούντες και ως εκ τούτου ο σχετικός λόγος έφεσης θα πρέπει ν' απορριφθεί ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋπόθεσης. Ομοίως απορριπτέος τυγχάνει και ο ισχυρισμός τους περί της λειτουργικότητας της σχετικής δαπάνης, ως αλυσιτελής, καθόσον αυτή αφορά σε δαπάνη που προβλέπεται από ρητή νομοθετική διάταξη, η οποία, όμως, παραβιάστηκε, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, ενώ, ομοίως ορθώς κρίθηκε ότι η δαπάνη αυτή δεν δύναται να νομιμοποιηθεί, καθόσον αυτή δεν αφορά σε σύμβαση παροχής υπηρεσιών, δηλαδή σε σύμβασης εργασίας εξαρτημένων ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών ή έργου.

13. Α. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 101 παρ. 1 και 3 και 102 παρ. 1 του Συντάγματος και 24 παρ. 1 του Δ.Κ.Κ. (π.δ. 410/1995) συνάγεται

ότι κάθε υπόθεση που μπορεί να χαρακτηριστεί ως τοπική, ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α., οι οποίοι υποχρεούνται να μεριμνούν για τη διοίκηση των υποθέσεων αυτών κατά τρόπο που να συντείνει στην προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της περιφέρειας του Ο.Τ.Α. Δεν περιλαμβάνονται στον κύκλο των τοπικών υποθέσεων εκείνες οι αρμοδιότητες που αναφέρονται στην προαγωγή των γενικότερων συμφερόντων ολόκληρης της χώρας ή έχουν σκοπό την ικανοποίηση ορισμένων βασικών αναγκών του πληθυσμού της ή ευρύτερων περιοχών της κατά τρόπο ενιαίο, η δε σχετική δραστηριότητα μπορεί να αναπτυχθεί ορθολογικά σε πλαίσιο ευρύτερο από αυτό της περιφέρειας ενός Ο.Τ.Α. (βλ. Ελ.Συν. πράξεις VII Τμ 24 και 7/2006, 1, 3, 27, 52 και 56/2005, IV Τμ. 106/2001, 36/2000, 47/1999). Συναφώς, από το άρθρο 1 παρ. 1 και 3 του ν. 2160/1993 «Ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. Α' 118) συνάγεται ειδικότερα ότι η χάραξη της τουριστικής πολιτικής, καθώς και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του προγράμματος τουριστικής προβολής της Χώρας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό δεν αποτελούν τοπική υπόθεση, αλλά έχουν ανατεθεί στην Κεντρική Διοίκηση (Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού) (Ελ. Συν. πράξεις VII Τμ. 52/2005, 7, 67 και 77/2006, 140/2019, απόφ. 1319/2018, 308/2018).

Β. Στην προκειμένη περίπτωση, με τα Χ.Ε. 61/2006, 545/2006, 546/2006, 547/2006, 563/2006, 664/2006, 665/2006, 666/2006, 667/2006, 690/2006 και 713/2006 καταβλήθηκε το συνολικό ποσό των 19.506,30 ευρώ, για τον σχεδιασμό, την παραγωγή και την προμήθεια διαφημιστικών εντύπων καθώς και για τη

δημιουργία διαφημιστικών σπότ με σκοπό την τουριστική προβολή του Δήμου. Με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι η ως άνω δαπάνη είναι μη νόμιμη, διότι **α)** δεν υπάρχει απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την υλοποίηση των ως άνω δράσεων τουριστικής προβολής **β)** το πλάνο δράσης της τουριστικής προβολής του Δήμου δεν υποβλήθηκε πριν από την υλοποίησή του στον Ε.Ο.Τ. για έγκριση και **γ)** δεν επισυνάπτονται στα οικεία Χ.Ε. τα απαιτούμενα από τις διατάξεις του άρθρου 67 του π.δ/τος 28/1980 πρωτόκολλα παραλαβής εργασιών - προμηθειών από την αρμόδια τριμελή επιτροπή. Τέλος, κρίθηκε ότι οι ως άνω δαπάνες δεν δύνανται να νομιμοποιηθούν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, αφού δεν συντρέχει η προϋπόθεση της προηγούμενης έγκρισής τους από τα αρμόδια όργανα (Δημοτικό Συμβούλιο και Ε.Ο.Τ.) καθώς και η υπό στοιχείο (γ) προϋπόθεση της διάταξης, δηλαδή να υφίσταται βεβαίωση για την πραγματοποίησή τους από το αρμόδιο όργανο (τριμελή επιτροπή). Ενόψει τούτων έγινε δεκτό ότι οι ως άνω δαπάνες, συνολικού ποσού 19.506,30 ευρώ, συνιστούν έλλειμμα της ελεγχόμενης χρήσης, καταλογιστέο αλληλεγγύως **α)** εις ολόκληρο στον πρώτο και δεύτερο εκκαλούντα, οι οποίοι με την ιδιότητα του Δημάρχου και του Δημοτικού Ταμία, αντίστοιχα, υπέγραψαν τα οικεία χρηματικά εντάλματα πληρωμής και **β)** εις ολόκληρον και μέχρι του ποσού των 1.356 ευρώ στην τρίτη, και τέταρτη εκκαλούσα, επειδή συμμετείχαν ψηφίζοντας θετικά στη λήψη της αρ. 5/2006 απόφασης της Δημαρχιακής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε η διάθεση ισόποσης πίστωσης για την πραγματοποίηση δαπάνης τουριστικής προβολής που εντάλθηκε με το 61/2006 Χ.Ε..

Γ. Με δεδομένα τα ανωτέρω και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη νομική σκέψη που προηγήθηκε, ο ως άνω Επίτροπος με την προσβαλλόμενη πράξη του ορθώς έκρινε τις ως άνω δαπάνες ως μη νόμιμες, με την αιτιολογία ότι στα οικεία Χ.Ε. δεν επισυνάπτονται αφενός αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου για τις δράσεις τουριστικής προβολής που θα πραγματοποιούσε ο Δήμος και αφετέρου τα απαιτούμενα από τις διατάξεις του άρθρου 67 του π.δ. 28/1980 πρωτόκολλα παραλαβής των σχετικών με τις δράσεις αυτές εργασιών -προμηθειών από την αρμόδια τριμελή επιτροπή. Για το λόγο αυτό καθίσταται αλυσιτελής ο ισχυρισμός των εκκαλούντων ότι κατά το χρόνο διενέργειας των συγκεκριμένων δαπανών δεν ίσχυε η διάταξη του άρθρου 30 του ν. 3498/2006 (Α' 230/24.10.2006), με την οποία προβλέφθηκε υποχρεωτικά η προηγούμενη έγκριση από τον Ε.Ο.Τ. των δράσεων τουριστικής προβολής των Δήμων. Περαιτέρω, πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι και ο ισχυρισμός των εκκαλούντων ότι με τις προαναφερθείσες διατάξεις δεν αποκλείεται η δυνατότητα των Δήμων να προβαίνουν σε ενέργειες τουριστικής προβολής μικρής έκτασης χωρίς απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου ή Δημαρχιακής Επιτροπής, όταν αυτές δεν υπερβαίνουν το όριο της απευθείας ανάθεσης, καθώς καμία τέτοια διάκριση, με βάση το κόστος της τουριστικής προβολής, δεν περιλαμβάνεται στις σχετικές, ως άνω διατάξεις, οι οποίες είναι σαφείς και ως εκ τούτου δεν μπορούν να στοιχειοθετήσουν πλάνη στο πρόσωπο των ανωτέρω εκκαλούντων ως προς τη μη εφαρμογή τους. Τέλος, το μέγεθος και τα διοικητικά προβλήματα του Δήμου ... δεν δικαιολογούν την έλλειψη πρωτοκόλλων παραλαβής από την αρμόδια επιτροπή, οι δε προσκομιζόμενες ένορκες βεβαιώσεις είναι, σε κάθε περίπτωση, εντελώς αόριστες και άσχετες με τις

επίμαχες δαπάνες, με συνέπεια οι εν λόγω δαπάνες να μην μπορούν να νομιμοποιηθούν, καθόσον δεν πληρούται η υπό στοιχείο γ' προϋπόθεση της παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 3801/ 2009.

14. Ενόψει όλων των ανωτέρω ορθά με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι οι δαπάνες που εκτίθενται στις σκέψεις 7, 8, 9 (εν μέρει), 10, 11 (εν μέρει), 12 (εν μέρει) και 13 συνολικού ποσού 220.314,75 ευρώ (56.120,10 + 18.871 + 3.800,59 + 120.655,95 + 900 + 454,81 + 19.506,30) είναι μη νόμιμες και, περαιτέρω, δεν δύνανται να νομιμοποιηθούν, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις ως άνω σκέψεις. Ομοίως για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, δεν στοιχειοθετείται πλάνη στο πρόσωπο των εκκαλούντων και θα πρέπει ν' απορριφθούν τα όσα αντίθετα προβάλλουν οι εκκαλούντες με την έφεσή τους. Εξάλλου η παντελής έλλειψη αποφάσεων Δημοτικού Συμβουλίου, που να εγκρίνει την πραγματοποίηση των ως άνω δαπανών δεν δύναται να θεωρηθεί «διαδικαστικού χαρακτήρα» πλημμέλεια, όπως αναφέρουν οι εκκαλούντες και δεν δικαιολογείται από τη δυσκολία σύγκλησης Δημοτικού Συμβουλίου λόγω της απουσίας από το νησί των Δημοτικών Συμβούλων. Περαιτέρω, η έλλειψη προσωπικού στον Δήμο, όπως αυτή αποδεικνύεται και από το προσκομιζόμενο 2408/5.11.2019 έγγραφο του Δημάρχου ..., σύμφωνα με το οποίο το χρονικό διάστημα από 2004 έως 2008 υπηρετούσαν στο Δήμο μόνον τέσσερις (4) υπάλληλοι ΔΕ Διοικητικού, που να διαθέτει την πρακτική τεχνογνωσία για την εκτέλεση των έργων καθώς και τη δυνατότητα να εφαρμόσει με ακρίβεια τη σχετική πολυσχιδή νομοθεσία, δεν μπορούν να αποτελέσουν δικαιολογητικό λόγο για την μη εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας από τον Δήμο, πολλώ μάλλον που οι εντοπισθείσες πλημ-

μέλειες αφορούν, κυρίως σε έλλειψη αποφάσεων Δημοτικού Συμβουλίου και πρωτοκόλλων παραλαβής ή βεβαιώσεων καλής εκτέλεσης εργασιών και δεν συνδέονται με την εφαρμογή λεπτομερειακών και δυσερμήνευτων διατάξεων δημοσιολογιστικού δικαίου, όπως, ομοίως αβάσιμα προβάλλουν οι εκκαλούντες. Ακόμη, και ενόψει των ως άνω ελλείψεων σε πρωτόκολλα παραλαβής και βεβαιώσεις, δεν αποδεικνύεται η πραγματοποίηση όλων των ως άνω δαπανών και ως εκ τούτου δεν μπορεί να γίνει λόγος για τυπικό έλλειμμα, όπως αβασίμως προβάλλουν οι εκκαλούντες και δεν αποδεικνύουν με τις αόριστες ένορκες βεβαιώσεις, που προσκομίζουν. Συνεπώς, ο πρώτος και ο δεύτερος εκ των εκκαλούντων αλυσιτελώς προβάλλουν ότι όφειλαν, σε κάθε περίπτωση, να πληρώσουν τα σχετικά Χ.Ε., διότι οι δικαιούχοι αυτών θα επεδίωκαν τη δικαστική αναγνώριση των εξόδων τους και, συνεπώς, θα επιβάρυναν τον Δήμο και με πρόσθετα έξοδα, καθόσον δεν αποδείχτηκε ότι πραγματοποιήθηκαν όλες οι ανωτέρω δαπάνες και ότι έπρεπε να εκδοθούν τα σχετικά Χ.Ε., στην υπογραφή των οποίων εδράζεται και η ευθύνη τους. Ομοίως και ο ισχυρισμός τους περί αδικαιολόγητου πλουτισμού του υπερού Δήμου θα πρέπει να απορριφθεί, προεχόντως ως αόριστος, δεδομένου ότι πέραν της απλής επίκλησης των στοιχείων του νόμου δεν εξειδικεύεται εάν συντρέχουν στην προκειμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις του άρθρου 904 του Αστικού Κώδικα, αλλά και ως νόμω αβάσιμος διότι επί ουσιαστικού ελλείμματος, όπως στις περιπτώσεις που καταβλήθηκε μεγαλύτερη αποζημίωση για τις εκτός έδρας μετακινήσεις από την προβλεπόμενη στο νόμο, ο καταλογισμός αφορά σε αποκατάσταση των αντιστοίχως ελλειπόντων από τη διαχείριση χρημάτων και συνεπώς δεν

επέρχεται «πλουτισμός» του Δήμου, ενώ επί τυπικού ελλείμματος, υπάρχει νόμιμη αιτία της περιουσιακής μετακίνησης, αυτή των ειδικών ρυθμίσεων του άρθρου 56 του ν. 2362/1995, σύμφωνα με τις οποίες κάθε διενεργηθείσα, χωρίς τη νόμιμη διαδικασία, πληρωμή λογίζεται ως έλλειμμα, καταλογιστέο σε βάρος εκείνου που προκάλεσε την επέλευσή του (βλ. Ελ.Συν. αποφ. VII Τμ. 1284/2020, 1455/2019 και 308/2018). Τέλος, ομοίως απορριπτέος τυγχάνει και ο ισχυρισμός των εκκαλούντων ότι η πρόβλεψη μεγαλύτερης της πενταετίας παραγραφής για απαιτήσεις του Δημοσίου και των Ο.Τ.Α. από καταλογισμούς συνιστά ένα επαχθές μέτρο που προσκρούει στις αρχές της αναλογικότητας και της δίκαιης δίκης, αφού εκθέτει τον υπόλογο σε μία κατάσταση διαρκούς εκκρεμότητας και δυσχεραίνει την άμυνά του μετά την πάροδο μακρού χρόνου λόγω της εξασθένησης της μνήμης και της πιθανής απώλειας των σχετικών διαχειριστικών εγγράφων. Τούτο, διότι η πρόβλεψη μεγαλύτερου χρόνου παραγραφής δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος, που συνδέονται με την ανάγκη προστασίας του δημοσίου χρήματος, καθώς και από την αυξημένη ευθύνη των υπολόγων διαχείρισής του. Σε κάθε περίπτωση, ο επίμαχος καταλογισμός έλαβε χώρα εντός της δεκαετίας από το τέλος του ελεγχθέντος έτους και πρέπει για το λόγο αυτό να απορριφθεί ως αβάσιμος ο προβαλλόμενος με την έφεση ισχυρισμός περί δεκαετούς παραγραφής της αξίωσης του εφεσίβλητου Δήμου για την αναπλήρωση του επίδικου διαχειριστικού ελλείμματος δυνάμει της διάταξης του άρθρου 39 του ν. 4509/2017. Τούτο δε ανεξαρτήτως του ότι η ανωτέρω διάταξη δεν καταλαμβάνει περιπτώσεις, κατά τις οποίες η διαδικασία καταλογισμού, κατά το χρόνο θεσπίσεως με αυτήν της δεκαετούς παραγραφής, είχε

ολοκληρωθεί, όπως εν προκειμένω, με την έκδοση από το Ελεγκτικό Συνέδριο της οικείας καταλογιστικής πράξης (βλ. Ελ.Συν. Ολομ. 2000/2020).

15. Ωστόσο, το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη **α)** το συνολικό ύψος του καταλογισμού που κατόπιν των ανωτέρω αναλογεί σε καθένα από τους εκκαλούντες, **β)** τον βαθμό υπαιτιότητάς τους, ο οποίος εξικνείται σε βαθμό ελαφράς αμέλειας, καθώς δεν τους έχουν επιβληθεί προσ αυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 3 του ισχύοντος τότε π.δ. 774/1980, **γ)** το ότι δεν προκύπτει από την προσβαλλομένη πράξη πως η διενέργεια των σχετικών δαπανών έγινε προς πορισμό ιδίου οικονομικού οφέλους, ούτε ότι έχει κινηθεί σε βάρος τους οποιαδήποτε ποινική διαδικασία, **δ)** τις ιδιαίτερες συνθήκες τέλεσης των δημοσιονομικών παραβάσεων, που διαπιστώθηκαν, ήτοι το γεγονός ότι πρόκειται, πράγματι, για έναν μικρό, ακριτικό, νησιωτικό Δήμο, με ελάχιστο προσωπικό, που στερείται ειδικών γνώσεων και με συχνές απουσίες των Δημοτικών του Συμβούλων, ώστε να καθίσταται δυσχερής η ομαλή λειτουργία του Δήμου και **ε)** την οικονομική τους κατάσταση όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα εκκαθαριστικά σημειώματα (συνολικά δηλωθέντα εισοδήματα κατά το φορολογικό έτος 2017 και 2018 για τον πρώτο εκκαλούντα 22.665,10 ευρώ και 21.601,38 ευρώ, αντίστοιχα, για τον δεύτερο εκκαλούντα 15.813,40 ευρώ και 15.993 ευρώ, αντίστοιχα, για την τρίτη εκκαλούσα 603,62 ευρώ και 38,11 ευρώ, αντίστοιχα, για την τέταρτη εκκαλούσα μηδενικό εισόδημα κατά τα ως άνω φορολογικά έτη, για τον πέμπτο εκκαλούντα 12.690,98 ευρώ και 12.785,43 ευρώ, αντίστοιχα, για την έκτη εκκαλούσα 1.600 ευρώ και 1.600 ευρώ, αντίστοιχα, για τον έβδομο εκκαλούντα 9.364,36 ευρώ και 9.790,32 ευρώ, αντίστοιχα, για τον όγδοο

εκκαλούντα 5.809,38 ευρώ και 5.809,28 ευρώ, αντίστοιχα, για τον ένατο εκκαλούντα 2.280,44 ευρώ και 570,25 ευρώ, αντίστοιχα, για την δέκατη εκκαλούσα 364 ευρώ και 320 ευρώ, αντίστοιχα, για τον εντέκατο εκκαλούντα 12.954,94 ευρώ και 13.016,28 ευρώ, αντίστοιχα, και για τον δωδέκατο εκκαλούντα 125,28 ευρώ και 0,27 ευρώ, αντίστοιχα), κρίνει ότι **α)** το ποσό του καταλογισμού που εις ολόκληρον αναλογεί σε βάρος του πρώτου και δεύτερου εκκαλούντα, δηλαδή το ποσό των 220.314,75 ευρώ, πρέπει να μειωθεί στο 1/50 και να ανέλθει στο ποσό των 4.406,29 ευρώ, **β)** το ποσό του καταλογισμού που εις ολόκληρον αναλογεί στην τρίτη εκκαλούσα, δηλαδή το ποσό των 2.256 ευρώ, πρέπει να μειωθεί στο 1/10 και να ανέλθει στο ποσό των 225,60 ευρώ, **γ)** το ποσό του καταλογισμού που εις ολόκληρον αναλογεί στην τέταρτη εκκαλούσα, δηλαδή το ποσό των 1.356 ευρώ, πρέπει να μειωθεί στο 1/10 και να ανέλθει στο ποσό των 135,60 ευρώ, και **δ)** το ποσό του καταλογισμού που εις ολόκληρον αναλογεί στους λοιπούς εκκαλούντες, δηλαδή το ποσό των 900 ευρώ, πρέπει να μειωθεί επίσης στο 1/10 και να ανέλθει στο ποσό των 90 ευρώ. Τέλος, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, το κατατεθέν παράβολο πρέπει να επιστραφεί στους εκκαλούντες, λόγω δε της μερικής νίκης και μερικής ήττας των διαδίκων, η δικαστική δαπάνη πρέπει να συμψηφιστεί ανάμεσά τους (άρθρο 275 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κατ' άρθρο 123 του π.δ.1225/1981, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 12 παρ.2 του ν.3472/2006, Α' 135, εφαρμόζεται και στην παρούσα δίκη).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Μεταρρυθμίζει την 28/30.6.2016 καταλογιστική πράξη του Επιτρόπου στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στον Νομό Δωδεκανήσου.

Περιορίζει τα ποσά που, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, καταλογίστηκαν σε βάρος των εκκαλούντων, σε 4.406,29 ευρώ για τον πρώτο και δεύτερο εκκαλούντα, σε 225,60 ευρώ για την τρίτη εκκαλούσα, σε 135,60 ευρώ για την τέταρτη εκκαλούσα και σε 90 ευρώ για τους λοιπούς αναφερόμενους στη αρχή της παρούσας εκκαλούντες.

Διατάσσει την επιστροφή στους εκκαλούντες του καταβληθέντος παραβόλου.

Και

Συμψηφίζει τη δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 22 Ιουνίου 2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ANNA ΛΙΓΩΜΕΝΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΚΑΝΙΚΑΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δευτέρου Τμήματος στις 12 Ιανουαρίου 2021.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ANNA ΛΙΓΩΜΕΝΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ